

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

หนังสือตำราที่ได้รับรางวัล โครงการส่งเสริมการสร้างตำรา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มนุษย์กับวัฒนธรรม

ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 4 แก้ไขเพิ่มเติม

ศาสตราจารย์ ดร. ยศ ลั่นตสมบัติ

หนังสือที่ได้รับรางวัล TTF AWARD

มนุษย์กับวัฒนธรรม

มนุษย์กับวัฒนธรรม

ถ่ายเอกสารแทนการใช้หนังสือ
คือการทำลายภูมิปัญญาสร้างสรรค์

มนุษยกับวัฒนธรรม

ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 4 แก้ไขเพิ่มเติม

ศาสตราจารย์ ดร.ยศ สันตสมบัติ

ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

2559

หนังสือตำราที่ได้รับรางวัลโครงการส่งเสริมการสร้างตำรา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2536
และรางวัลมูลนิธิโดยต่างประเทศไทย (TTF AWARD) พ.ศ. 2542

ยศ สันตสมบัติ.

มนุษย์กับวัฒนธรรม.

1. ขาดพันธุวิทยา.

GN316

306

ISBN 978-616-314-042-5

ISBN (ebook) 978-616-314-317-4

ลิขสิทธิ์ของศาสตราจารย์ ดร.ยศ สันตสมบัติ

สงวนลิขสิทธิ์

ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 4 เดือนมกราคม 2559

จำนวน 2,000 เล่ม (ฉบับพิมพ์เพิ่ม)

ฉบับอิเล็กทรอนิกส์ (e-book) มิถุนายน 2560

จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อาคารธรรมศาสตร์ 60 ปี ชั้น U1 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ถนนพระจันทร์ กรุงเทพฯ 10200 โทร. 0-2223-9232

(สำนักงานศูนย์รังสิต โทร. 0-2564-2859-60)

e-mail address: unipress@tu.ac.th

จัดจำหน่ายโดยบริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน)

เลขที่ 1858/87-90 ถนนบางนา-ตราด แขวงบางนา

เขตบางนา กรุงเทพฯ 10260

โทร. 0-2739-8000 โทรสาร 0-2751-5999

<http://www.se-ed.com>

พิมพ์ที่โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

แบบปกโดยนายณรงค์ฤทธิ์ สิงห์ทอง

พิมพ์ครั้งที่ 1	เดือนมกราคม	2537	จำนวน	2,000 เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ 2	เดือนกุมภาพันธ์	2540	จำนวน	3,000 เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ 3	เดือนมีนาคม	2544	จำนวน	3,000 เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ 3	เดือนธันวาคม	2548	จำนวน	2,000 เล่ม (ฉบับพิมพ์เพิ่ม)
พิมพ์ครั้งที่ 4	เดือนกรกฎาคม	2556	จำนวน	2,000 เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ 4	เดือนมกราคม	2559	จำนวน	2,000 เล่ม (ฉบับพิมพ์เพิ่ม)

ราคาเล่มละ 290.- บาท

โครงการส่งเสริมการสร้างตำรา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2520 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครได้ผลิตตำราที่มีคุณภาพมากขึ้น

คณะกรรมการส่งเสริมการสร้างตำราประกอบด้วยบุคคลที่อธิการบดีแต่งตั้งมีหน้าที่พิจารณากำหนดนโยบายและวิธีการที่จะอำนวยความสะดวกแก่คณาจารย์ในการจัดพิมพ์ตำราที่มีคุณภาพ โดยคณะกรรมการฯ จะพิจารณาคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพของต้นฉบับตำรา หนังสือแปล และหนังสือประกอบการศึกษาที่คณาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครเสนอเพื่อพิจารณาจัดพิมพ์ ในกรณีที่ผู้ทรงคุณวุฒิและคณะกรรมการฯ มีความเห็นว่าต้นฉบับหนังสือดังกล่าวมีคุณภาพดีหรือดีมาก จะได้รับการตีพิมพ์ในฐานะหนังสือที่ได้รับรางวัลโดยสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

หนังสือ **มนุษย์กับวัฒนธรรม** แต่งโดย **ศาสตราจารย์ ดร.ยศ สันตสมบัติ** เป็นผลงานที่ผู้ทรงคุณวุฒิและคณะกรรมการส่งเสริมการสร้างตำรามีมติให้ได้รับรางวัลชั้นดีมาก ในปี พ.ศ. 2536

รางวัล “TTF AWARD สาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์”

ประจำปี 2542

ในยุคสมัยที่สังคมไทยกำลังประสบวิกฤตทั้งทางเศรษฐกิจและทางสังคม การแปร
วิกฤตเป็นโอกาสเพื่อสร้างสรรค์สังคม ต้องอาศัยความสามารถในการอธิบายปัญหาที่รุ่มลึ้ม
อยู่อย่างหนักแน่นจริงจัง ต้องพึ่งพาความเข้าใจศักยภาพของตนเอง และต้องมีวิสัยทัศน์เข้มแข็ง
เพื่อฟันฝ่าถึงแนวโน้มนในอนาคต มูลนิธิโตโยต้าประเทศไทยและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ตระหนัก
ดีว่า การเอาชนะวิกฤตในสังคมไทยปัจจุบันจะกระทำไม่ได้หากสังคมไทยยังอ่อนแอทางภูมิปัญญา
การส่งเสริมงานวิชาการด้วยการจัดตั้งรางวัล “TTF AWARD” เป็นความพยายามร่วมกันที่จะ
ยกระดับวงวิชาการไทย ด้วยการยกย่องงานเขียนคณควาของนักวิชาการสำคัญ ชนิดที่เป็นแบบ
อย่างการทำงานทางวิชาการที่หนักแน่นและสร้างสรรค์ งานเขียนเรื่อง **มนุษย์กับวัฒนธรรม**
ของ **ศาสตราจารย์ ดร.ยศ สันตสมบัติ** แห่งคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นับว่า
ควรค่าแก่การได้รับรางวัล “TTF AWARD สาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์” ด้วย
ประการทั้งปวง

แต่ “ขิม”

สารบัญ

คำนำ		(11)
บทที่ 1	มานุษยวิทยากับการศึกษาวัฒนธรรม	1
บทที่ 2	แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานทางมานุษยวิทยาวัฒนธรรม	23
บทที่ 3	มนุษย์กับอาหาร.....	61
บทที่ 4	ระบบเศรษฐกิจ	89
บทที่ 5	การแต่งงาน ครอบครัว และระบบเครือญาติ	119
บทที่ 6	อัตลักษณ์และความเป็นชาติพันธุ์.....	153
บทที่ 7	การแบ่งแยกทางเพศ	183
บทที่ 8	องค์กรสังคมและการเมือง	213
บทที่ 9	วัฒนธรรมและบุคลิกภาพ	243
บทที่ 10	มนุษย์กับศาสนา	277
บทที่ 11	มนุษย์กับศิลปะ.....	303
บทที่ 12	วัฒนธรรมกับการเปลี่ยนแปลง.....	319
บทที่ 13	ความทันสมัยกับมายาคติของการพัฒนา.....	347
บทที่ 14	มานุษยวิทยาประยุกต์.....	371

คำนำ

ฟรานซ์ โบแอส นักมานุษยวิทยาอเมริกัน เคยกล่าวไว้ว่า “มานุษยวิทยามักถูกมองว่าเป็นการประมวลข้อเท็จจริงแปลก ๆ การพรรณนาถึงลักษณะประหลาดของกลุ่มชนในดินแดนไกลโพ้นและเป็นการบรรยายประเพณีความเชื่ออันน่าพิศวงของคนเหล่านั้น มานุษยวิทยาเป็นเพียงข้อมูลที่สร้างความเพลิดเพลินสนุกสนาน โดยไม่มีนัยสำคัญต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ในปัจจุบัน ทศนะดังกล่าวเป็นความผิดพลาดโดยสิ้นเชิง ยิ่งไปกว่านั้น ข้าพเจ้าหวังจะแสดงให้เห็นว่าความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในหลักการของมานุษยวิทยา จะช่วยส่องแสงสว่างให้เรามองเห็นกระบวนการทางสังคมในยุคสมัยของเรา และหากเราตั้งใจฟังอย่างพินิจพิจารณาจากบทเรียนทางมานุษยวิทยา เราอาจเริ่มเข้าใจว่า เราควรทำอะไรและหลีกเลี่ยงสิ่งใด”

ตลอดชีวิตของท่าน โบแอสได้ทำการวิพากษ์วิจารณ์ต่อต้านอำนาจเผด็จการและลัทธิเหยียดผิวพันธุ์ในทุกรูปแบบ ท่านเป็นนักมานุษยวิทยาคนแรกที่กำลังพูดถึงจรรยาบรรณของนักมานุษยวิทยาและโจมตีการนำเอาวิชามานุษยวิทยาไปรับใช้หรือเป็นเครื่องมือทางการเมือง โบแอสได้อุทิศเวลาส่วนใหญ่ให้กับการศึกษาทำความเข้าใจวิถีชีวิต และสังคมวัฒนธรรมของชาวอินเดียนกลุ่มต่าง ๆ ในอเมริกาเหนือและพยายามถ่ายทอดความเข้าใจนั้นให้กับสาธารณชน ท่านต้องการให้ชาวโลกตระหนักว่า สังคมวัฒนธรรมของมนุษย์ทุกแห่งหนทั่วโลก มีคุณค่าและศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน มนุษย์ควรเรียนรู้และทำความเข้าใจในวิถีชีวิตของผู้อื่นด้วยความเคารพ โบแอสเชื่อว่า มานุษยวิทยาน่าจะมีบทบาทสำคัญในการช่วยให้มนุษย์มีความเข้าใจในวิถีชีวิตของสังคมวัฒนธรรมอื่น ๆ ความเข้าใจจะนำมาซึ่งความชื่นชมและความเคารพซึ่งกันและกัน อันเป็นบ่อเกิดของเอกภาพในความหลากหลายและการใช้ชีวิตร่วมกันอย่างสันติ

ทั้งโดยเนื้อหาและธรรมเนียมปฏิบัติ มานุษยวิทยาจึงมิได้เป็นเพียงการศึกษาทำความเข้าใจกับมนุษย์และสังคมวัฒนธรรมของมนุษย์ในแง่มุมต่าง ๆ เท่านั้น แต่ยังเป็นความพยายามในการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างมนุษย์ต่างกลุ่มต่างเผ่าพันธุ์ และเป็น “กระจกเงา” สะท้อนให้มนุษย์ได้หันมาสำรวจและวิพากษ์วิจารณ์ตนเองจากการศึกษาวิถีชีวิตของผู้อื่น

หนังสือเล่มนี้ เป็นความพยายามในการนำเสนอสาระ ประเด็น ขอบเขตความสนใจ และมโนทัศน์พื้นฐานของมานุษยวิทยาวัฒนธรรมสำหรับผู้สนใจทั่วไป และเพื่อใช้เป็นตำรา พื้นฐานประกอบการเรียนวิชามนุษย์กับสังคม, มานุษยวิทยาเบื้องต้น และวัฒนธรรมเปรียบเทียบ ตามหลักสูตรของคณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผู้เขียนได้พยายาม ประมวลเนื้อหาสาระต่างๆ ที่คิดว่าน่าจะเหมาะแก่ผู้สนใจศึกษาและเริ่มเรียนวิชามานุษยวิทยา เป็นเบื้องต้น

แต่ในขณะเดียวกัน ผลงานทางวิชาการทุกชิ้น คงมิได้เป็นเพียงการนำเสนอแนว ความคิดและเนื้อหาสาระเกี่ยวกับประเด็นทางวิชาการด้านต่างๆ เท่านั้น หากแต่ยังเป็นการใคร่ครวญอย่างพิถีพิถันถึงบทบาทหน้าที่ของนักวิชาการ การวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง การทบทวนมโนธรรมสำนึกและพันธะทางสังคม

ยศ สันตสมบัติ

ธันวาคม 2535

มนุษยวิทยา

กับการศึกษาวัฒนธรรม

บทที่ 1

ตั้งแต่เริ่มมีมนุษย์อาศัยอยู่บนผืนพิภพตลอดมาทุกยุคทุกสมัย มนุษย์มักมีความสงสัยและตั้งปัญหาถามตัวเองว่า พวกเขาเป็นใคร มาจากไหน และทำไมเขาจึงมีพฤติกรรมและวิถีชีวิตดังเช่นที่เป็นอยู่ ดูเหมือนว่าประวัติศาสตร์ของมนุษยชาตินั้น จะเป็นผลของความพยายามที่จะตอบปัญหาพื้นฐานเหล่านี้ มนุษย์ในสมัยโบราณมีความรู้ และขีดความสามารถจำกัด เขาจึงไม่สามารถรวบรวมข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับตนเองและวัฒนธรรมของตน เพื่อใช้อธิบายปัญหาและข้อสงสัยต่างๆ ได้ แต่มนุษย์ย่อมหาทางออกให้กับตนเองเสมอและการหาทางออกให้กับปัญหาที่มนุษย์สงสัยแต่ไม่สามารถอธิบายได้นั้น มักจะออกมาในรูปของเทพนิยายและคติพื้นบ้านต่างๆ ที่กล่าวถึงต้นกำเนิดหรือตำนานแห่งบรรพบุรุษและประวัติความเป็นมาในอดีตของชนเผ่าตน

ตัวอย่างเช่นหนังสือ *Genesis* ซึ่งเป็นคัมภีร์ทางศาสนาของชาวยิวและคริสต์ ได้กล่าวถึงต้นกำเนิดของโลกและจักรวาล การสร้าง

มนุษย์และสรรพสิ่งบนโลกไว้อย่างละเอียด ความพยายามในการอธิบายข้อสงสัยต่าง ๆ ของมนุษย์ ได้กลายมาเป็นความเชื่อทางศาสนาไปในที่สุด

ในระยะเวลากว่า 200 ปีที่ผ่านมา มานุษยวิทยาก็เป็นผลของความพยายามในอีกรูปแบบหนึ่งที่จะตอบปัญหาข้อสงสัยของมนุษย์เกี่ยวกับตนเอง หรือพูดง่าย ๆ ก็คือ มานุษยวิทยาเป็นวิชาที่สนใจศึกษาประเด็นปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับมนุษย์นั่นเอง แต่เมื่อเราบอกว่ามนุษย์นั้นได้มีความสงสัยเกี่ยวกับตนเองและต้นกำเนิดของตนมาเป็นเวลานานนับพันปีแล้ว ทำไมมานุษยวิทยาในรูปแบบที่เป็นอยู่ในปัจจุบันจึงมีการพัฒนาเชิงซ้ำกว่าวิชาอื่น ๆ?

สาเหตุสำคัญที่ทำให้มานุษยวิทยามีความเจริญก้าวหน้าเชิงซ้ำนั้นพอจะแยกออกได้เป็นสองประเด็นคือ ประเด็นแรก ในอดีตการคมนาคมยังไม่เจริญก้าวหน้า การเดินทางไปยังสถานที่ห่างไกลต่าง ๆ เพื่อศึกษาวัฒนธรรมของชนกลุ่มอื่นย่อมเป็นไปได้ยาก ข้อมูลที่นักมานุษยวิทยาสามารถศึกษาได้จึงมีจำกัดแม้ในคริสต์ศตวรรษที่ 19 การเดินทางไกลไปยังดินแดนโพ้นทะเลก็ยังคงเป็นอภิสิทธิ์ของชนกลุ่มหนึ่ง ซึ่งเป็นตัวแทนของชนชั้นปกครอง เช่น นักล่าอาณานิคม พ่อค้า และหมอสอนศาสนาเท่านั้น ข้อมูลส่วนใหญ่ที่นักมานุษยวิทยาทำการศึกษาก็มักจะเป็นข้อมูลจากการจดบันทึกของบุคคลเหล่านั้น ซึ่งมักเป็นการจดบันทึกอย่างฉาบฉวยจากความรู้สึกส่วนตัว หรือบางครั้งก็เป็นการปั้นแต่งเรื่องขึ้นเพื่อสร้างความตื่นเต้นเร้าใจแก่ผู้อ่าน ข้อมูลจากการบันทึกเหล่านี้จึงมีข้อจำกัดและนำมาใช้ประโยชน์ได้ไม่มากนัก

ประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้มานุษยวิทยามีการเจริญเติบโตเชิงซ้ำก็คือ วิชามานุษยวิทยาเป็นผลผลิตของอารยธรรมตะวันตก และชาวยุโรปในอดีตมักยึดติดอยู่กับอคติพื้นฐานว่า ชนชาติของตนนั้นดีกว่าและเหนือกว่าชนชาติอื่น ๆ¹ ทั้งในแง่ของผิวพันธุ์ (race) และอารยธรรม (civilization) ดังนั้น เผ่าพันธุ์หรือกลุ่มชนใดมีวิถีชีวิตและขนบธรรมเนียมประเพณีแตกต่างไปจากวัฒนธรรมของชาวยุโรปก็มักจะได้รับขนานนามว่าเป็นพวก “คนป่า” (savages) หรือ “อนารยชน” (barbarians) การศึกษาเชิงมานุษยวิทยาของชาวยุโรปในยุคแรก ๆ จึงเป็นการศึกษาวัฒนธรรมแปลก ๆ ของพวกคนป่า ซึ่งจัดได้ว่าเป็นการศึกษาที่วางอยู่บนรากฐานของทัศนคติแบบเหยียดผิวพันธุ์ (racism) นักมานุษยวิทยารุ่นต่อ ๆ มาต้องเสียเวลาและแรงงานเป็นอย่างมากในการต่อต้านทัศนคติแบบเหยียดผิวพันธุ์ ซึ่งไม่ใช่ว่าจะหมดไปเสียเลยทีเดียว อย่างไรก็ตาม นักมานุษยวิทยาในปัจจุบันมองว่าความแตกต่างของมนุษย์ในสังคม วัฒนธรรมต่าง ๆ เป็นผลมาจากปัจจัยหลายหลาก รวมทั้งการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน มิใช่เป็นผลมาจากความเหนือกว่าของเชื้อชาติหรือเผ่าพันธุ์แต่อย่างใด มุมมองดังกล่าวข้างต้น

¹ Fred E. Voget, *A History of Ethnology* (New York: Holt, Rinehart and Winston, 1975), หน้า 4-5.

นี้เองทำให้นักมานุษยวิทยารุ่นต่อ ๆ มาหันมาให้ความสนใจศึกษาค้นคว้าและทำความเข้าใจกับธรรมชาติของมนุษย์ โดยการเปรียบเทียบความคล้ายคลึงและแตกต่างกันของมนุษย์ในสังคมวัฒนธรรมต่าง ๆ ทั่วโลก

ขอบเขตของมานุษยวิทยา

มานุษยวิทยา (anthropology) มีรากศัพท์มาจากภาษากรีก anthropos ซึ่งแปลว่ามนุษย์ (man) และ logos ซึ่งแปลว่าการค้นคว้าทำความเข้าใจ (study) ดังนั้น หากแปลความหมายอย่างกว้าง ๆ ตามรากศัพท์ มานุษยวิทยาก็คือ ศาสตร์หรือวิชาว่าด้วยการศึกษาค้นคว้าทำความเข้าใจมนุษย์²

หากพิจารณาจากความหมายดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่ามานุษยวิทยาเป็นศาสตร์ที่กว้างขวางมีเนื้อหาสาระและขอบเขตของการศึกษาคครอบคลุมประเด็นและคำถามทั้งหมดเกี่ยวกับตัวมนุษย์ คำถามเริ่มต้นตั้งแต่ประเด็นเกี่ยวกับวิวัฒนาการของมนุษย์ และสังคมวัฒนธรรม มนุษย์เริ่มปรากฏตัวบนโลกตั้งแต่เมื่อใด? บรรพบุรุษของมนุษย์ยุคแรกมีลักษณะทางกายภาพและทางสังคมวัฒนธรรมอย่างไร? สังคมเริ่มแรกอยู่ที่ไหน? ไปจนถึงประเด็นคำถามที่ว่า ทำไมสังคมมนุษย์กว่าสองพันแห่งทั่วโลกจึงได้พัฒนาลักษณะการรวมกลุ่ม โครงสร้างสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิตและภาษาที่แตกต่างกันออกไป? ความแตกต่างเหล่านี้เป็นผลจากปัจจัยอะไร และมีพัฒนาการอย่างไร? เป็นต้น

ความสนใจในตัวมนุษย์และประเด็นคำถามเกี่ยวกับมนุษย์ในแง่มุมต่าง ๆ ยังทำให้วิชามานุษยวิทยามีเนื้อหาครอบคลุมเกี่ยวสัมพันธ์กับสาขาวิชาอื่นๆ ทั้งในทางสังคมศาสตร์ เช่น สังคมวิทยา ประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ หรือในทางวิทยาศาสตร์ เช่น ชีววิทยารวมไปจนถึงสาขาวิชาต่างๆ ในทางมนุษยศาสตร์ เช่น ปรัชญา และภาษาศาสตร์ เป็นต้น

ความหมายตามรากศัพท์อันกว้างขวาง ตลอดจนความครอบคลุมเกี่ยวสัมพันธ์กับสาขาวิชาอื่นๆ อีกมากมาย ทำให้การศึกษาทำความเข้าใจกับประเด็นและเนื้อหาสาระของวิชามานุษยวิทยาจำต้องเริ่มต้นด้วยการกำหนดขอบเขตของมานุษยวิทยาให้ชัดเจนเสียก่อน

มานุษยวิทยาแบ่งแยกออกเป็น 2 สาขา คือ มานุษยวิทยากายภาพ (physical anthropology) และมานุษยวิทยาวัฒนธรรม (cultural anthropology)

² Carol R. Ember and Melvin Ember, *Cultural Anthropology* (Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall, 1977), หน้า 4.

มานุษยวิทยากายภาพ

มานุษยวิทยากายภาพสนใจศึกษามนุษย์ในแง่ของชีววิทยา โดยนำเอาความรู้และทฤษฎีทางด้านพันธุกรรม ชีววิทยา เคมี และฟิสิกส์ มาใช้ศึกษาและอธิบายความแตกต่างและวิวัฒนาการของมนุษย์จากอดีตจนปัจจุบัน

ประเด็นหรือคำถามซึ่งเป็นที่สนใจศึกษาค้นคว้าของนักมานุษยวิทยากายภาพนั้นพอจะแบ่งแยกออกได้เป็น 2 ประเด็น คือ ประเด็นแรก เป็นชุดคำถามเกี่ยวกับต้นกำเนิดและวิวัฒนาการของมนุษย์ และประเด็นที่สอง เป็นชุดคำถามเกี่ยวกับเงื่อนไขและเหตุปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความแตกต่างหลากหลายทางชีววิทยาระหว่างมนุษย์ในแต่ละกลุ่ม

ในการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพื่อสืบสาวความจริงเกี่ยวกับวิวัฒนาการของมนุษย์ในอดีตนั้น นักมานุษยวิทยาได้ขุดค้นและศึกษาหลักฐานจากซากโครงกระดูก กระโหลกศีรษะ ฟัน และซากพืชซากสัตว์ เพื่อทำการตรวจสอบอายุและลักษณะทางกายภาพต่างๆ ตัวอย่างเช่น ในการขุดค้นในแถบทวีปแอฟริกาตะวันออก นักมานุษยวิทยาได้ค้นพบซากกระดูกที่มีลักษณะคล้ายมนุษย์ซึ่งเคยมีชีวิตอยู่เมื่อกว่า 3 ล้านปีมาแล้ว หลักฐานเช่นนี้ทำให้นักมานุษยวิทยาสามารถอนุมานได้ถึงช่วงเวลาที่บรรพบุรุษของมนุษย์เริ่มพัฒนาลักษณะทางสรีระที่ตั้งตรง มือที่ยึดหยุ่นพอสำหรับการหยิบฉวย ไข่ และประดิษฐ์เครื่องมือ ตลอดจนสมองที่มีขนาดใหญ่กว่าสัตว์ประเภทอื่นๆ เมื่อเปรียบเทียบกับน้ำหนักตัว

ในการสืบสาวและจัดลำดับขั้นตอนของวิวัฒนาการ นักมานุษยวิทยามีได้ใช้แต่เพียงหลักฐานประเภทโครงกระดูกเท่านั้น แต่ยังสามารถนำเอาข้อมูลทางด้านธรณีวิทยา การเปลี่ยนแปลงในด้านบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนชนิดของพืชและสัตว์ในยุคสมัยต่างๆ มาประกอบการค้นคว้าพิจารณาเพื่อจัดลำดับการเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการของแต่ละยุคสมัย การศึกษาและพยายามทำความเข้าใจกับอดีตของมนุษย์ ยังทำให้นักมานุษยวิทยาให้ความสนใจกับพฤติกรรมและวิวัฒนาการของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่เป็นญาติห่างๆ ของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นลิงวานร (apes) หรือไพรเมตส์ (primates) ประเภทต่างๆ ซึ่งได้รับการศึกษาและสังเกตการณ์ ทั้งในห้องทดลองและในพื้นที่ป่า หนึ่งในจำนวนญาติของมนุษย์ที่นักมานุษยวิทยาให้ความสนใจเป็นพิเศษคือ ลิงชิมแปนซี (chimpanzee) เพราะมีความคล้ายคลึงกับมนุษย์ในหลายด้านด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นลักษณะกายภาพ ชนิดของเลือด ความอ่อนแอต่อเชื้อโรคบางชนิด รวมทั้งความคล้ายคลึงทางพฤติกรรมในหลายๆ ด้าน

จากการศึกษาเปรียบเทียบมนุษย์ปัจจุบัน กับลิงและไพรเมตส์เหล่านี้ นักมานุษยวิทยาพยายามแยกแยะคุณลักษณะที่โดดเด่นของมนุษย์ออกจากลักษณะที่คล้ายคลึงกันโดยทั่วไปของไพรเมตส์ทั้งหลาย ซึ่งอาจเป็นคุณลักษณะที่สืบทอดมาทางพันธุกรรม จากข้อมูลเหล่านี้ ทำให้

นักมานุษยวิทยาสามารถอนุมานและจินตนาการไปถึงลักษณะของบรรพบุรุษของมนุษย์ที่เคยมีชีวิตอยู่ในอดีตอันแสนไกล โดยนำเอาไปเทียบกับหลักฐานที่ได้จากการขุดค้นอีกทีหนึ่ง

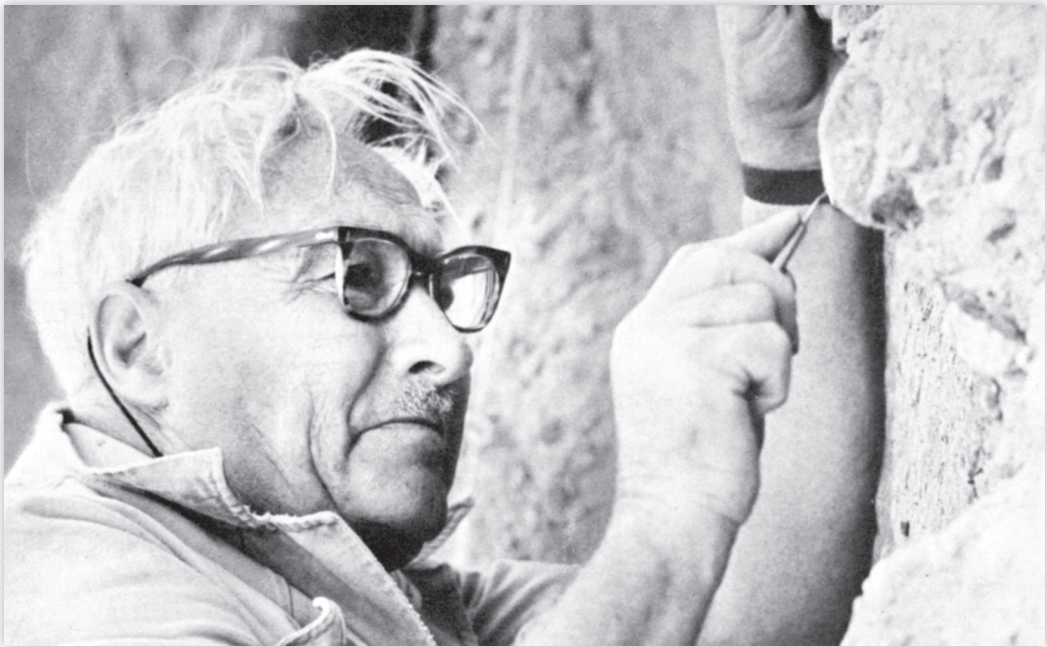
งานของนักมานุษยวิทยากายภาพที่สนใจศึกษาวิวัฒนาการของมนุษย์จึงคล้ายคลึงกับงานของนักสืบที่ต้องคอยปะติดปะต่อข้อมูลและชิ้นส่วนเล็กๆ น้อยๆ มากมายให้ค่อยมารวมกันเป็นรูปเป็นร่าง และนำไปสู่ภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ โดยพยายามเปรียบเทียบหลักฐานที่เก็บรวบรวมได้มาจากแหล่งต่างๆ เช่น การขุดค้นซากกระดูก ซากพืชและสัตว์ ชนิดของชั้นหิน ไปจนถึงการศึกษาเปรียบเทียบกับพฤติกรรมของลิงและไพรเมตส์ชนิดต่างๆ

ในส่วนของประเด็นที่สอง คือการศึกษาถึงเหตุปัจจัยที่ก่อให้เกิดความแตกต่างทางกายภาพ และทางชีววิทยาของมนุษย์กลุ่มต่างๆ เช่น ความแตกต่างของสีผิว ความสูงใหญ่หรือเตี้ยเล็กของร่างกาย เป็นต้น นักมานุษยวิทยาได้นำเอาโมโนทัศน์และเทคนิควิธีการศึกษาทางด้านพันธุกรรม ชีววิทยาและระบาดวิทยา มาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการศึกษา แนวคำถามที่นักมานุษยวิทยากายภาพสนใจศึกษา เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างหลากหลายของมนุษย์กลุ่มต่างๆ มีอาทิ ทำไมหรือเพราะเหตุใดชาวเอสกิโมถึงได้ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่หนาวเย็นได้ดีกว่ามนุษย์กลุ่มอื่นๆ ความใหญ่ของปอดและ/หรือความสามารถของเลือดในการนำออกซิเจนเข้าสู่ร่างกายเพิ่มขึ้นเมื่อมนุษย์ปรับตัวเข้ากับการอยู่อาศัยบนที่สูงจริงหรือไม่ เป็นต้น

มานุษยวิทยาวัฒนธรรม

นอกเหนือจากมานุษยวิทยากายภาพแล้ว การศึกษาเชิงมานุษยวิทยาอีกด้านหนึ่งคือ การศึกษามนุษย์จากแง่มุมของสังคมวัฒนธรรม อันเป็นสาระหลักของมานุษยวิทยาวัฒนธรรม นักมานุษยวิทยาศึกษาเปรียบเทียบมนุษย์ในสังคมวัฒนธรรมต่างๆ เพื่อบันทึก ทำความเข้าใจ และอธิบายวิถีชีวิต ระบบความเชื่อ การผลิต พิธีกรรม ระบบการเมือง การรวมกลุ่ม ดนตรี ภูมิปัญญา ภาษา กฎระเบียบ และลักษณะทางสังคมวัฒนธรรมในด้านอื่นๆ เพื่อทำการเปรียบเทียบและอธิบายความคล้ายคลึงและแตกต่างของมนุษย์ในสังคมต่างๆ ทั่วโลก

มานุษยวิทยาวัฒนธรรมยังแบ่งแยกออกเป็น 3 สาขาย่อยๆ คือ โบราณคดี (archeology), ภาษาศาสตร์ (linguistics) และชาติพันธุ์วิทยา (ethnology) ถึงแม้ว่าแต่ละสาขาจะมีความสนใจในประเด็นที่แตกต่างกันออกไป แต่ทุกๆ สาขาก็อาศัยข้อมูลด้านวัฒนธรรม (cultural data) เป็นพื้นฐานในการศึกษา ถึงแม้ว่านักโบราณคดี นักภาษาศาสตร์ และนักชาติพันธุ์วิทยาจะมีแนวความคิดและวิธีการศึกษา (methods) ที่แตกต่างกัน แต่ทุกสาขาก็สนใจในการเก็บบันทึกข้อมูลทางวัฒนธรรม ซึ่งสามารถนำมาใช้อธิบายแบบแผนพฤติกรรมและแนวทางที่สังคมวัฒนธรรมต่างๆ ทั่วโลกได้พัฒนาปรับตัวและเปลี่ยนแปลงจากอดีตจวบจนปัจจุบัน

นักโบราณคดี หลุยส์ ลีกี้ (Louis Leakey) กำลังสำรวจซากกระดูกของบรรพบุรุษมนุษย์ในแถบหุบเขาโอลดูไว (Olduvai) ในทวีปแอฟริกา ข้อมูลทางโบราณคดีและโบราณชีวศาสตร์ถูกนำมาปะติดปะต่อเพื่อใช้อธิบายกระบวนการวิวัฒนาการของมนุษย์จากอดีตจวบจนปัจจุบัน

โบราณคดี เป็นสาขาหนึ่งของมานุษยวิทยาวัฒนธรรมที่สนใจศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ในอดีตและประวัติความเป็นมาของอารยธรรมของเผ่าพันธุ์ต่าง ๆ โดยการศึกษาจากวัตถุ (material objects) ที่หลงเหลืออยู่ เช่น เครื่องมือเครื่องใช้ ภาชนะถ้วยชาม ซากพืชและสัตว์ และโครงกระดูกของมนุษย์ เป็นต้น

นักโบราณคดีนั้นคล้ายกับนักประวัติศาสตร์ในแง่ที่ให้ความสนใจศึกษาถึงเหตุการณ์ในอดีตของมนุษย์ แต่ในขณะที่นักประวัติศาสตร์มุ่งศึกษามนุษย์ในระยะเวลาเพียง 5,000 ปีที่ผ่านมา โดยมีบันทึกข้อเขียนเป็นหลักฐานสำคัญในการศึกษานั้น นักโบราณคดีได้พยายามขยายวิธีการศึกษาออกไปให้ครอบคลุมถึงช่วงเวลานับล้าน ๆ ปีนับตั้งแต่เริ่มมีมนุษย์อาศัยอยู่บนโลก และจากการศึกษาวิเคราะห์ซากกระดูกและวัตถุสิ่งของที่หลงเหลืออยู่ นักโบราณคดีพยายามรวบรวมหลักฐานเพื่อทำความเข้าใจและอธิบายถึงขั้นตอนและแนวทางที่วัฒนธรรมต่าง ๆ ได้เจริญเติบโตเปลี่ยนแปลง และพัฒนาขึ้น หรือล่มสลายหายสาบสูญไป นักโบราณคดีมักจะตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับวิวัฒนาการของวัฒนธรรมในแถบต่าง ๆ ของโลก และพยายามพิสูจน์ทดลองสมมติฐานนั้นด้วยการค้นหาหลักฐานอันอาจมีหลงเหลืออยู่ หลักฐานเหล่านี้มักมีหลงเหลืออยู่น้อยมาก

เพราะถูกทำลายไปโดยกาลเวลาและความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของมนุษย์ที่บางครั้งก็ขาดเอาของโบราณต่างๆ ไปขาย ทำให้การทำงานของนักโบราณคดีเป็นไปด้วยความยากลำบาก งานของนักโบราณคดีนั้นเป็นเสมือนกับการต่อภาพปริศนา โดยการหาข้อมูลชิ้นส่วนเล็กๆ มาต่อกันเข้าเพื่อให้เป็นภาพสมบูรณ์ เพื่อมนุษย์จะได้เข้าใจถึงสภาพความเป็นอยู่ของบรรพบุรุษของตน วัฒนธรรมของพวกเขาเหล่านั้น และวิวัฒนาการของวัฒนธรรมต่าง ๆ

ภาษาศาสตร์ เป็นอีกสาขาหนึ่งของมานุษยวิทยาวัฒนธรรมที่สนใจศึกษาระบบภาษาระบบการจำแนกแยกแยะ และการสื่อความหมายของมนุษย์ในสังคมต่างๆ ลักษณะสำคัญประการหนึ่งซึ่งแยกมนุษย์ออกจากสัตว์ก็คือ ความสามารถในการพูดจาสื่อความหมาย มนุษย์นั้นไม่ใช่สัตว์ประเภทเดียวที่สามารถใช้ภาษาสื่อความหมายระหว่างกันและกัน นักมานุษยวิทยาและนักสัตววิทยาได้พบว่า สัตว์อีกหลายชนิด โดยเฉพาะประเภทลิง มีความสามารถในการส่งเสียงและแสดงท่าทางหรืออารมณ์ต่างๆ เพื่อสื่อความหมาย เสียงร้องของสัตว์บางชนิดทำหน้าที่สื่อความหมายเช่นเดียวกับที่มนุษย์ใช้ภาษาพูด หากแต่มนุษย์เป็นสัตว์เพียงประเภทเดียวที่สามารถพัฒนาภาษาขึ้นมาเป็นระบบสัญลักษณ์อันสลับซับซ้อน มีกฎเกณฑ์หรือไวยากรณ์ (grammar) และข้อบังคับในตัวเอง นอกจากนั้น ภาษายังเป็นสิ่งที่มนุษย์ใช้ในการคิด ในการอบรมสั่งสอน และการถ่ายทอดวัฒนธรรมความรู้จากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง มานุษยวิทยาภาษาศาสตร์สนใจศึกษาวิธีการสื่อความหมายและการพัฒนาการของภาษาต่างๆ รวมทั้งความหลากหลายของระบบการจำแนกแยกแยะ (classification system) ซึ่งมนุษย์ในสังคมวัฒนธรรมต่างๆ สร้างขึ้น เพื่อใช้จัดระบบให้กับสรรพสิ่งต่างๆ ตามธรรมชาติโดยใช้ภาษาเป็นเครื่องมือ การศึกษาของมานุษยวิทยาภาษาศาสตร์มีจุดมุ่งหมายเพื่อทำความเข้าใจกับวิธีการต่างๆ ที่มนุษย์ติดต่อสื่อความหมายกัน วิธีคิดของมนุษย์และวิธีการที่มนุษย์อธิบายธรรมชาติและสิ่งรอบตัวโดยอาศัยภาษาเป็นเครื่องมือ

ชาติพันธุ์วิทยา เป็นสาขาของมานุษยวิทยาวัฒนธรรมที่สนใจศึกษาวัฒนธรรมและแบบแผนพฤติกรรมของมนุษย์ในลักษณะที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน พื้นฐานของสาขาวิชานี้อยู่ที่การทำวิจัยภาคสนาม (field research) ซึ่งเป็นการศึกษาสังคมวัฒนธรรมโดยการเข้าไปสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม (participant observation) นักมานุษยวิทยาจะอยู่ร่วมกับชนเผ่าหรือกลุ่มที่ตนศึกษาเป็นระยะเวลานาน กินอยู่หลับนอนและพูดภาษาของชาวบ้าน เข้าร่วมในงานฉลองและพิธีกรรมต่างๆ อย่างใกล้ชิด สัมภาษณ์และซักถามชาวบ้านในประเด็นปัญหาต่างๆ เพื่อทำความเข้าใจกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ระบบการทำมาหากิน ความเชื่อ และขนบธรรมเนียมประเพณีของชนกลุ่มนั้น โดยทำการจดบันทึกรายละเอียดจากการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมเอาไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์ ทำความเข้าใจและอธิบายวัฒนธรรม

และพฤติกรรมของชนกลุ่มนั้น รวมทั้งนำเอาข้อมูลมาใช้วิเคราะห์เปรียบเทียบกับมนุษย์ในสังคมวัฒนธรรมอื่น ๆ ต่อไป

ในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 นักมานุษยวิทยามักทำการวิจัยภาคสนามในกลุ่มชนหรือเผ่าพันธุ์เล็กๆ ที่ไม่ค่อยมีใครรู้จัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมที่อยู่นอกเหนืออิทธิพลของอารยธรรมตะวันตก (non-western societies) เช่น ชนเผ่าต่างๆ ในป่าดงดิบของแอฟริกาและอเมริกาใต้ ในทะเลทรายของออสเตรเลีย หรือในหมู่เกาะต่างๆ แถบมหาสมุทรแปซิฟิก สาเหตุที่นักมานุษยวิทยาในอดีตสนใจเลือกศึกษาสังคมเล็กๆ นั้นเป็นเพราะ ประการแรก นักมานุษยวิทยาเชื่อว่าการศึกษาสังคมเล็กๆ นั้น ทำให้เราสามารถมองเห็นการทำงานของระบบสังคมและวัฒนธรรมได้ชัดเจนกว่าสังคมขนาดใหญ่และซับซ้อน และสามารถทำความเข้าใจกับแบบแผนพฤติกรรมและปรากฏการณ์ทางสังคมได้ง่ายขึ้น และประการที่สอง นักมานุษยวิทยาต้องการบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับสังคมวัฒนธรรมทุกแห่งหนทั่วโลก โดยทำการเขียนบันทึกหรือรายงานทางมานุษยวิทยาที่เรียกกันว่า “ชาติพันธุ์วรรณา” (ethnography) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสังคมวัฒนธรรมนั้นไว้ ก่อนที่จะมีการติดต่อกับโลกภายนอกเพิ่มมากขึ้น ซึ่งอาจยังผลให้ลักษณะทางสังคมวัฒนธรรมนั้นเกิดการเปลี่ยนแปลงปรับตัวไปจากเดิมอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันนี้ คงไม่มีสังคมใดสามารถอยู่ได้โดดๆ โดยปราศจากการติดต่อกับโลกภายนอก และปฏิเสธการรับอิทธิพลจากภายนอกเข้ามาเช่นในอดีต นักมานุษยวิทยาจึงเริ่มปรับบทบาทและหันมาสนใจศึกษาสังคมที่สลับซับซ้อนมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นสังคมของเมืองใหญ่ๆ เช่น นิวยอร์ก โตเกียว หรือกรุงเทพมหานคร โดยนักมานุษยวิทยาได้นำเอาแนวความคิด ทฤษฎี และเทคนิควิธีการศึกษาต่างๆ ที่ได้คิดค้นขึ้นมาจากการศึกษาสังคมเล็กๆ มาดัดแปลงและประยุกต์ใช้เพื่อศึกษาและอธิบายการทำงานของสังคมใหญ่ๆ ที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น

นอกเหนือไปจากการทำวิจัยภาคสนามแล้ว งานที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของนักชาติพันธุ์วิทยา คือ การวิเคราะห์เปรียบเทียบทางวัฒนธรรม (cross-cultural comparison) โดยอาศัยข้อมูลที่นักมานุษยวิทยาทั้งหลายเก็บรวบรวมมาจากการศึกษาสังคมวัฒนธรรมต่างๆ ทั่วโลก การศึกษาในแนวนี้นี้ เป็นการศึกษาเปรียบเทียบเพื่อพิจารณาความคล้ายคลึงหรือแตกต่างของวัฒนธรรมต่างๆ และสาเหตุของความคล้ายคลึงหรือแตกต่างนั้น จากการศึกษาเปรียบเทียบนี้เองทำให้นักมานุษยวิทยาสามารถหาข้อสรุปเกี่ยวกับลักษณะทางวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ได้อย่างเป็นระบบ

✧ นิยามสำคัญของวิชามานุษยวิทยา

เมื่อชาวตะวันตกวาดภาพนักมานุษยวิทยา ภาพที่ปรากฏในหัวจินตนาการมักออกมาในรูปของนักวิชาการซึ่งเดินทางไปยังดินแดนร้นลับในซอกมุมต่าง ๆ ของโลก เพื่อศึกษาทำความเข้าใจกับวิถีชีวิต พิธีกรรม และลักษณะทางสังคมวัฒนธรรมของกลุ่มหรือชนเผ่าที่แปลกพิสดาร หรือบางครั้งก็เป็นภาพของนักขุดค้นโครงกระดูกและข้าวของเครื่องใช้ของมนุษย์ดึกดำบรรพ์ตามโบราณสถานต่าง ๆ บ่อยครั้งที่ภาพเหล่านี้สื่อแสดงฐานะของวิชามานุษยวิทยาในลักษณะที่จดจ่ออยู่กับอดีตอย่างเลื่อนลอย หรือไม่ก็แฝงไว้ด้วยความรู้สึกตื่นเต้นผจญภัยกับสังคมแปลก ๆ จนทำให้เรามองข้ามและไม่เข้าใจถึงคุณประโยชน์และนัยสำคัญของวิชามานุษยวิทยาในยุคสมัยปัจจุบัน

นัยสำคัญของวิชามานุษยวิทยานั้นอาจพิจารณาได้จากลักษณะเด่นของวิชามานุษยวิทยาที่แตกต่างไปจากสังคมศาสตร์สาขาอื่น ๆ อย่างน้อย 4 ประการด้วยกัน คือ

ประการแรก มานุษยวิทยามุ่งศึกษามนุษย์ในทุกสังคมวัฒนธรรมและทุกยุคสมัย เริ่มตั้งแต่การปรากฏตัวของบรรพบุรุษของมนุษย์เมื่อกว่าล้านปีมาแล้ว รูปแบบและกระบวนการปรับตัวหรือวิวัฒนาการของมนุษย์ ไปจนถึงความหลากหลายของมนุษย์และสังคมวัฒนธรรมทุกหนทุกแห่งทั่วโลก สาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่กระตุ้นเร้าให้นักมานุษยวิทยาเลือกศึกษามนุษย์ในขอบเขตและประเด็นที่กว้างขวางเช่นนี้เป็นเพราะแนวความคิดพื้นฐานที่ว่า ข้อสมมติฐานหรือบทสรุปอันใดอันหนึ่งที่เราอาจสร้างขึ้นเพื่อใช้อธิบายมนุษย์ จะต้องได้รับการพิสูจน์ทดลองให้เห็นอย่างแจ่มชัดว่าสามารถนำไปประยุกต์ใช้อธิบายมนุษย์ในสังคมวัฒนธรรมทุกแห่งหนทั่วโลก

ตัวอย่างเช่น แต่เดิมมาชาวตะวันตกมักเชื่อว่า วัยรุ่นเป็นวัยแห่งความขัดแย้ง ความก้าวร้าว หงุดหงิดและวิตกกังวล โดยมีสาเหตุมาจากการปรับตัวเปลี่ยนแปลงของร่างกายเพื่อเข้าสู่วุฒิภาวะแห่งความเป็นผู้ใหญ่ แต่จากการศึกษาวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กของชาวซามัว (Samoa) ในช่วงคริสต์ทศวรรษที่ 1920 มาร์กาเรต มีด (Margaret Mead) นักมานุษยวิทยาอเมริกัน ได้ค้นพบว่า การอบรมเลี้ยงดูเด็กของชาวซามัวโดยเน้นให้เด็กเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตนภายในครอบครัว แต่ในขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสให้เด็ก ๆ มีเสรีภาพในการแสดงออกทางอารมณ์ และสามารถใช้เวลาว่างร่วมกับเด็กวัยเดียวกันอย่างอิสระเต็มที่ ทำให้เด็กวัยรุ่นชาวซามัวมิได้มีความขัดแย้งหรือความวิตกกังวลดังเช่นที่ปรากฏในสังคมตะวันตกแต่อย่างใด มีดเสนอว่า อารมณ์ก้าวร้าวและความขัดแย้งที่ปรากฏในกลุ่มเด็กวัยรุ่นในสังคมตะวันตกเป็นผลมาจากรูปแบบและวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กในสังคมตะวันตกเอง ซึ่งเน้นการเตรียม